

Кудласевич О. М.,

*кандидат економічних наук, старший науковий співробітник,
старший науковий співробітник відділу економічної історії
ДУ «Інститут економіки та прогнозування
Національної академії наук України»
м. Київ, Україна*

Новик Т. В.,

*головний економіст відділу економічної історії
ДУ «Інститут економіки та прогнозування
Національної академії наук України»
м. Київ, Україна*

СВІТОГЛЯДНІ ЗАСАДИ ВОЛОДИМИРА ВЕРНАДСЬКОГО В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Славетний український вчений Володимир Вернадський (1863–1945) залишив нам унікальний творчий доробок, його наукові ідеї та концепції служать дороговказом сучасному суспільству щодо забезпечення власного майбутнього, відкривають перспективу подальшого розвитку в *гармонії з довкіллям*. У центрі його інтелектуальної спадщини, варто виділити також розробку цілісного вчення про біосферу, живу речовину та еволюцію біосфери в *ноосферу*, в якій людський розум і діяльність, наукова думка стають визначальним чинником розвитку, становлять основу суспільного прогресу.

За вченням Володимира Вернадського, розум, знання та наука становлять основу суспільного прогресу; у науковому доробку вченого виокремлено провідне перетворююче значення науки й соціально організованої праці людства в теперішньому і майбутньому, дослідник розглядається знання та науку як найважливішу силу перетворення й еволюції планети [2].

Завдяки науковим досягненням новітній етап суспільного розвитку, поза всякими сумнівами, став переломним у розвитку людності, стався нестримний розвиток технологій сучасності. Злам ХХ–ХХІ ст. ознаменувався проміжним етапом від доби людини фізичної праці до віку людини інтелектуальної праці. Ноосферна цивілізація, до побудови якої прагне прогресивне людство, ґрунтується на ноотехнологіях, застосування яких може забезпечити сталий розвиток ноосфери, у тому числі сталий розвиток нооспільноти.

Теоретична база ноосферного розвитку є основою інформаційного суспільства, яка сприяє підвищенню ефективності розвитку сучасного соціуму в усіх його сферах в цілому та й окремо індивіда в контексті нових викликів глобалізації. В. Вернадський передбачив розвиток у напрямі формування інформаційного суспільства, інтелектуалізації виробництва, ключової ролі наукової діяльності для суспільного прогресу.

Для досягнення добробуту сучасне наукове знання орієнтує суспільство на дотримання рівноваги між забезпеченням сучасних потреб людства і захистом інтересів майбутніх поколінь. Саме така концепція й є прямим продовженням ідей В. Вернадського щодо цілісності глобальної екологічної системи, відповідальності людини за оболонку життя на планеті (єдності живого і неживого) [1].

Світоглядною основою сучасної концепції сталого розвитку є відповідальне ставлення до навколишнього середовища в процесі людської діяльності. Світове товариство визначає основними завданнями сталого розвитку забезпечення раціонального використання ресурсів; гарантуванню безпеки та екологічної стійкості міст і сіл; переходу до раціональних моделей споживання і виробництва; припинення та повернення назад процесу деградації земель, втрати біорізноманіття; збереження та захист від забруднення водойм; захист та відновлення екосистем суші та раціональне лісокористування тощо [5]. Цариною реалізації завдань сталого розвитку є політика керівних органів країн, економічна діяльність підприємців, а також поведінка рядових громадян.

Низка міжнародних організацій підтримує розвиток нової концепції діяльності підприємництва за принципом виробляти більше, використовуючи для цього менше ресурсів і створюючи менш негативний вплив шляхом більш ефективного використання природних ресурсів та впровадження чистих технологій. В Україні в свою чергу також активно розвивається мережа громадських інституцій, що спрямовують свою діяльність на захист довкілля, серед них, наприклад, Центр екологічних ініціатив «Екодія», який веде боротьбу за енерго-ефективність, відновлювану енергетику, протидію зміні клімату, за чисте повітря для всіх, розвиток вітчизняного сталого транспорту і сільського господарства [3]. Провідні світові представники підприємництва також орієнтуються на прогресивні практики та активно використовують принципи сталого розвитку в своїй діяльності. Серед них такі як: H&M, BMW, Intermarche, Chipotle, The Inglorious Fruit and Vegetable, LEGO Group, Microsoft [4].

Сучасна еколого-економічна світоглядна концепція ґрунтується на ідеї відповідальності індивіда за результати своєї діяльності. Але кожен

з представників людського племені на планеті Земля може бути представником відповідального споживання задля власного благополуччя, безпеки та добробуту своїх нащадків. Тобто теоретичні принципи вітчизняного вченого Володимира Вернадського, що закріплюють глобальну відповідальність знань, розуму, освіти і науки, нині виступають суттєвим інструментом у боротьбі за планетарну безпеку та застосування здобутків науки задля забезпечення випереджаючого інноваційного розвитку.

Список використаних джерел:

1. Вернадский В. И. Биосфера. Москва : Мысль, 1967. 376 с.
2. Вернадский В. И. Начало и вечность жизни. М. : Советская Россия, 1989. 704 с.
3. Громадська організація «Центр екологічних ініціатив «Екодія». URL: <https://ecoaction.org.ua/>
4. EMGROUP. URL: <https://www.emgroup.com.ua/uk/blog/397-bolshe-chem-slova-pochemu-biznesu-vagno-dumat-ob-ekologii.html>].
5. Global Compact Network Ukraine. URL: <https://globalcompact.org.ua/pro-nas/tsili-stijkogo-rozvytku/>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-302-9-25>

Куц В. А.,

кандидат філософських наук,

викладач кафедри філософії та історії

Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського

м. Київ, Україна

ЛЮДИНА – АКАДЕМІЯ

Я вірю у велике майбутнє України
і Української Академії наук! [3, с. 10].

Володимир Вернадський

Вернадський Володимир Іванович – Український філософ, мислитель-натураліст, засновник ряду природничих наук, автор теорії про ноосферу [3, с. 600], вчення про біосферу [1], а головне – засновник Академії наук України та Національної наукової бібліотеки [2, с. 536]. Вернадського-вченого можна сміливо зарахувати до геніїв, і не дарма його наукові досягнення порівнюють з напрацюваннями Ісака Ньютона, Чарльза Дарвіна і Альберта Ейнштейна. Занадто глобальними